

ಕರ್ನಾಟಕ ಪಶುವೈದ್ಯಕೀಯ, ಪಶು ಹಾಗೂ ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬೀದರ
ಪಶುವೈದ್ಯಕೀಯ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬೀದರ

**ವಿಶ್ವಬ್ಯಾಂಕ್ ಅನುದಾನಿತ ಸುಜಲಾ-III ರ
“ಜಾನುವಾರು ಆಧಾರಿತ ವಿಸ್ತರಣಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು”**

ಸುಧಾರಿತ ಮೇವುಗಳ ಪರಿಚಯ

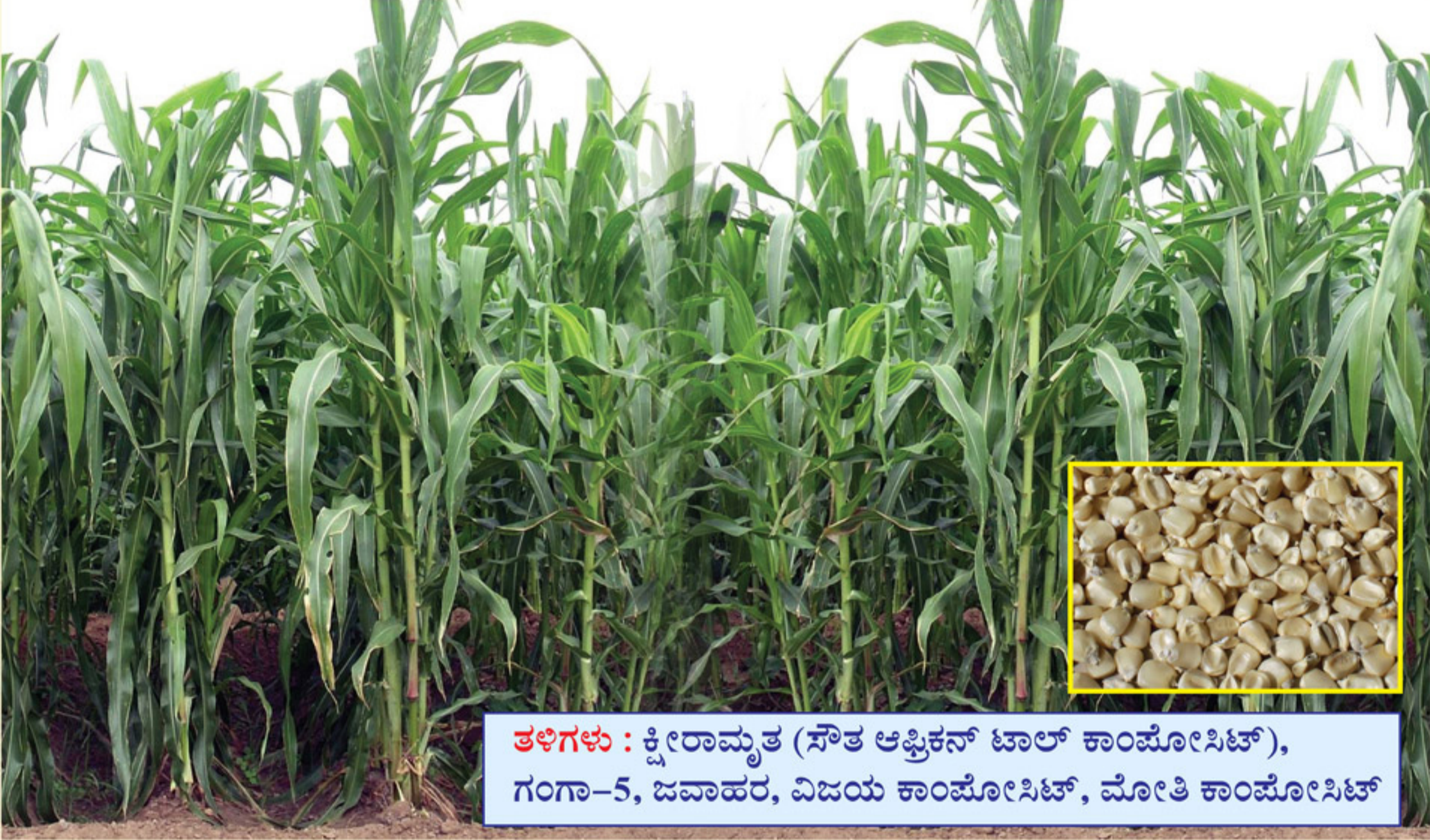
ತಾಂತ್ರಿಕ ಮಾಹಿತಿ

ಡಾ. ಅನಂತ ರಾವ ದೇನಾಂಬಿ, ಡಾ. ಚನ್ನಪ್ಪಗೌಡ ಜಿರಾದರ, ಡಾ. ಪ್ರಕಾಶಕುಮಾರ ರಾಯೋಡ
ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು,

ಪಶುವೈದ್ಯಕೀಯ ಹಾಗೂ ಪಶುಸಂಗೋಪನಾ ವಿಸ್ತರಣಾ ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಭಾಗ

ಮೇವಿನ ಮೆಕ್ಕೆಜೋಳ (ಗೋವಿನಜೋಳ)

- ಹಾಲು ವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುವ ಗುಣವಿರುವುದರಿಂದ ಹಿಂಡುವ ರಾಸುಗಳಿಗೆ ಇದು ಉತ್ತಮ ಮೇವು
- ಕಡಿಮೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಇಳುವರಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ
- ಅಲ್ಪಾವಧಿ ಬೆಳೆಯಾದದ್ದರಿಂದ ಬಹುಬೆಳೆ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಬಹುದು

ತಳಿಗಳು : ಕ್ಷೀರಾಮೃತ (ಸೌತ ಆಫ್ರಿಕನ್ ಟಾಲ್ ಕಾಂಪೋಸಿಟ್), ಗಂಗಾ-5, ಜವಾಹರ, ವಿಜಯ ಕಾಂಪೋಸಿಟ್, ಮೋತಿ ಕಾಂಪೋಸಿಟ್

50-60 ಕೆ.ಜಿ ಬೀಜವನ್ನು 5 ಸೆ.ಮಿ ಆಳವಾಗಿ ಊರಬೇಕು. ಸಾಲಿನಿಂದ ಸಾಲಿಗೆ 75 ಸೆ.ಮಿ, ಸಸಿಯಿಂದ ಸಸಿಗೆ 18 ಸೆ.ಮಿ ಅಂತರ ಇರಬೇಕು

ಬಿತ್ತನೆಗೂ ಮೊದಲು 15-30 ಕೆ.ಜಿ ಸಾರಜನಕ, 40-60 ಕೆ.ಜಿ ರಂಜಕ, 40 ಕೆ.ಜಿ ಪೊಟ್ಯಾಶ್ ಮತ್ತು 20 ಕೆ.ಜಿ ರಿಯುಂಕ್ ಸಲ್ಫೇಟ್ ಹಾಕಬೇಕು. ಬೆಳೆ ಮೂಣಕಾಲು ಎತ್ತರ ಇದ್ದಾಗ 45-90 ಕೆ.ಜಿ ಸಾರಜನಕ ಹಾಕಬೇಕು

ಪ್ರತಿ ಹೆಕ್ಟೇರಿಗೆ 15.0 ಟನ್ (ಬಿತ್ತುವ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಮೊದಲು)

ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ 15-20 ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ 10-12 ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ

ಹಾಲ್ಗಾಳಿನ ಸಮಯ (60-75 ದಿನಗಳು) ರಸಮೇವಿಗಾಗಿ ಕಟಾವನ್ನು 10 ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಮುಂದೂಡಬೇಕು

ನೀರಾವರಿ : 40-50 ಟನ್
ಮಳೆಯಾಶ್ರಿತ : 30-40 ಟನ್

ಮೇವಿನ ಜೋಳ

- ಬರ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶ, ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದ ಲವಣಾಂಶವಿರುವ, ಆಮ್ಲೀಯ ಮಣ್ಣು ಹಾಗೂ ಕಡಿಮೆ ಫಲವತ್ತತೆ ಇರುವ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದು.
- ತೆಳುವಾದ ಕಾಂಡ ಹಾಗೂ ಮೈ ತುಂಬಾ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. 1-2 ಕೂಳೆ ಬೆಳೆ ತೆಗೆಯಬಹುದು.
- 45-50 ದಿನಗಳವರೆಗೂ ಈ ಮೇವಿನಲ್ಲಿ ವಿಷಕಾರಿ (ಕಳಲು) ಹೈಡ್ರೋಸೈನಿಕ್ ಆಮ್ಲವಿರುವುದರಿಂದ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ತಿನ್ನಿಸಬಾರದು

ತಳಿಗಳು: ಏಕಕಟಾವು: ಪಿಸಿ-6, ಪಿಸಿ-9, ಪಿಸಿ-23, ಹೆಚ್.ಸಿ-171, ಹೆಚ್.ಸಿ-260, ಹೆಚ್.ಸಿ-308, ರಾಜ ಚಾರಿ-1, ರಾಜ ಚಾರಿ-2
ಬಹುಕಟಾವು: ಕೊಎಫ್‌ಎಸ್-27, ಪಿಸಿಹೆಚ್-106, ಪಂಜಾಬ್ ಸುಡೆಕ್ಸ್, ಪಿಸಿ-23, ಜವಾಹರ ಚಾರಿ-69, ಪಯೋನಿಯರ್-988, ಎಸ್.ಪಿ.ವಿ-932

ಬಿತ್ತನೆ
ಏಕಕಟಾವು ತಳಿಗಳಾದಲ್ಲಿ 12-15 ಕೆ.ಜಿ ಹಾಗೂ ಬಹುಕಟಾವು ತಳಿಗಳಾದಲ್ಲಿ 20-25 ಕೆ.ಜಿ. ಬೀಜ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಲಿನಿಂದ ಸಾಲಿಗೆ, ಏಕಕಟಾವು ತಳಿಗಳಲ್ಲಿ 30ಸೆಂ.ಮಿ ಹಾಗೂ ಬಹುಕಟಾವು ತಳಿಗಳಲ್ಲಿ 45ಸೆಂ.ಮಿ ಅಂತರ ಇರಬೇಕು

ರಸಗುಬ್ಬರ
ಬಿತ್ತುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಏಕಕಟಾವು ತಳಿಗಳಿಗೆ 40:40:0 ಮತ್ತು ಬಹುಕಟಾವು ತಳಿಗಳಿಗೆ 50:60:0 N:P:K ನೀಡಬೇಕು. 30 ದಿನಗಳ ನಂತರ ಅದೇ ಪ್ರಮಾಣದ ಸಾರಜನಕ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೀಡಬೇಕು. ಬಹುಕಟಾವು ತಳಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಕಟಾವಿನ ನಂತರ 50ಕೆ.ಜಿ ಸಾರಜನಕ ನೀಡಬೇಕು

ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ
ಪ್ರತಿ ಹೆಕ್ಟೇರಿಗೆ ನೀರಾವರಿ ಭೂಮಿಯಾದಲ್ಲಿ 25 ಟನ್, ಖುಷ್ಕಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ 10 ಟನ್ (ಬಿತ್ತುವ 20-25 ದಿನ ಮೊದಲು)

ನೀರುಣಿಸುವುದು
ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ನೀರು ಹಾಯಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ, ಮಳೆ ಕಡಿಮೆಯಾದಲ್ಲಿ 35 ದಿನಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ 10-15 ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ

ಕಟಾವಿನ ಹಂತ
ಏಕಕಟಾವು - ಹೂವು ಬಿಡುವ ಸಮಯ (60-75 ದಿನ)
ಬಹುಕಟಾವು - ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ 55ನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ನಂತರದಲ್ಲಿ 40 ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ (ನೆಲದಿಂದ 10 ಸೆಂ.ಮಿ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಕತ್ತರಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತ)

ಇಳುವರಿ
ಏಕಕಟಾವು ತಳಿ: 35-40 ಟನ್
ಬಹುಕಟಾವು ತಳಿ: 75-100 ಟನ್

ಬಹುವಾರ್ಷಿಕ ಹೈಬ್ರಿಡ್ ನೇಪಿಯರ್ ಹುಲ್ಲು

- ನೇಪಿಯರ್ ಹುಲ್ಲು ಮತ್ತು ಸಜ್ಜೆಯ ಸಂಕರದಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾದ ತಳಿ
- ಬಹುಕಟಾವು ತಳಿಯಾದ್ದರಿಂದ 3-4 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸತತವಾಗಿ ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ
- ಕಡಿಮೆ ಜಾಗ ಹಾಗೂ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಇಳುವರಿ ನೀಡುವ ಮೇವಾಗಿದ್ದು, ಕಾಲುವೆ ಅಥವಾ ಬದುಗಳ ಮೇಲೆಯೂ ಬೆಳೆಯಬಹುದು
- ಎಳೆ ಹುಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಆಕ್ಸಲೇಟ್ ಆಮ್ಲವಿರುವುದರಿಂದ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಎಳೆ ಹುಲ್ಲು ನೀಡಬಾರದು

ತಳಿಗಳು: ಎನ್. ಬಿ-21, ಅನ್ನಪೂರ್ಣ(ಎಪಿಬಿಎನ್-1), ಯಶವಂತ್, ಸಂಪೂರ್ಣ(ಡಿ.ಹೆಚ್.ಎನ್-6), ಕೊ-1, ಕೊ-2, ಕೊ-3

40 ಸಾವಿರ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟು ತುಂಡು/ ಕಾಂಡದ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಸಾಲಿನಿಂದ ಸಾಲಿಗೆ 75 ಸೆ.ಮಿ, ಸಸಿಯಿಂದ ಸಸಿಗೆ 30 ಸೆ.ಮಿ ಅಂತರ ಇರುವಂತೆ ನಾಟಿ ಮಾಡಬೇಕು

ಬಿತ್ತುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ N:P:K 50:50:40 ಕೆ.ಜಿಯಂತೆ ನೀಡಿ, ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಪುನರಾವರ್ತಿತಬೇಕು. ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಕಟಾವಿನ ನಂತರ 50 ಕೆ.ಜಿ ಸಾರಜನಕ ನೀಡಬೇಕು

ಪ್ರತಿ ಹೆಕ್ಟೇರಿಗೆ 20-30 ಟನ್ (ಬಿತ್ತುವ 3 ವಾರ ಮೊದಲು)

ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ 15 ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ 7-10 ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ

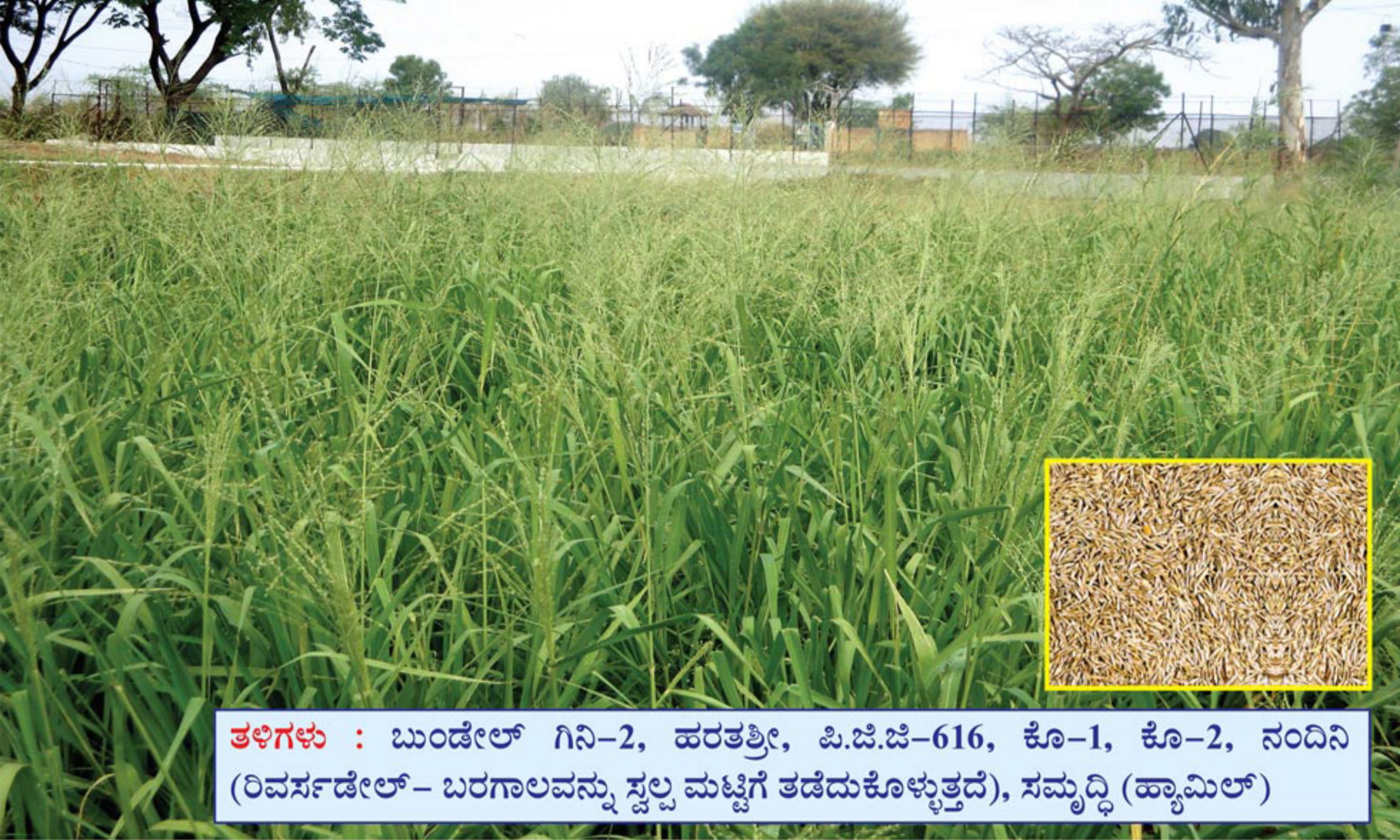
ಮೊದಲ ಕಟಾವು 65 ದಿನಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ನಂತರದ ಕಟಾವು ಪ್ರತಿ 45 ದಿನಕ್ಕೆ (ನೆಲದಿಂದ 10 ಸೆ.ಮಿ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಕತ್ತರಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತ)

ವರ್ಷಕ್ಕೆ 6-8 ಕಟಾವಿನಿಂದ 120-150 ಟನ್

ಗಿನಿ ಹುಲ್ಲು

- ಬಹುವಾರ್ಷಿಕ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆಯಾಗಿದ್ದು, 5-6 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಇಳುವರಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ
- ಸರಳವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಬಹುದಾದ, ವೇಗವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಹುಲ್ಲು
- ತೋಟಗಳ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಬೆಳೆಯಬಹುದು

ತಳಿಗಳು : ಬುಂಡೇಲ್ ಗಿನಿ-2, ಹರತಶ್ರೀ, ಪಿ.ಜಿ.ಜಿ-616, ಕೊ-1, ಕೊ-2, ನಂದಿನಿ (ರಿವರ್ಸಡೇಲ್ - ಬರಗಾಲವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ), ಸಮೃದ್ಧಿ (ಹ್ಯಾಮಿಲ್)

ಇದನ್ನು ಬೀಜದಿಂದ/ ಸಸಿ ತಯಾರು ಮಾಡಿ/ ಬೇರುಳ್ಳ ತುಂಡುಗಳು ಅಥವಾ ಕಾಂಡದ ತುಂಡುಗಳಿಂದ ನಾಟಿ ಮಾಡಬಹುದು. 3-5 ಕೆ.ಜಿ ಬೀಜ / 30 ಸಾವಿರ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟು ತುಂಡು/ ಕಾಂಡದ ತುಂಡುಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. 100 X 50 ಸೆ.ಮಿ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ನಾಟಿ ಮಾಡಬೇಕು

ಬಿತ್ತುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ N:P:K 50:50:40 ಕೆ.ಜಿ ಯಂತೆ ನೀಡಿ, ಇದನ್ನು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಪುನರಾವರ್ತಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ಕಟಾವಿನ ನಂತರ 50ಕೆ.ಜಿ ಸಾರಜನಕ ನೀಡಬೇಕು.

ಪ್ರತಿ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ 20 ಟನ್ (ಬಿತ್ತುವ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಮೊದಲು)

ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ 15 ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ 7-10 ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ

ಮೊದಲ ಕಟಾವು - 75 ದಿನಕ್ಕೆ
ನಂತರದ ಕಟಾವು - ಪ್ರತಿ 45 ದಿನಕ್ಕೆ
(ನೆಲದಿಂದ 10 ಸೆ.ಮಿ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಕತ್ತರಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತ)

ವರ್ಷಕ್ಕೆ 7-8 ಕಟಾವಿನಿಂದ 80-100 ಟನ್

ರೋಡ್ಸ್ ಹುಲ್ಲು

- ಅತಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಬಹುವಾರ್ಷಿಕ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆ
- ಹೆಚ್ಚು ಕವಲೊಡೆಯುವ, ನೀರು ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ ತಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಈ ಬೆಳೆಗಿದೆ
- ಇದನ್ನು ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಾಗಿಯೂ ಬೆಳಸಬಹುದು

ತಳಿಗಳು: ರೋಡ್ಸ್ ಹುಲ್ಲು

ಇದನ್ನು ಬೀಜ/ ಬೇರುಳ್ಳ ತುಂಡುಗಳಿಂದ ನಾಟಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಮಳೆಯಾಶ್ರಿತ ಭೂಮಿಗೆ 5 ಕೆ.ಜಿ, ನೀರಾವರಿ ಭೂಮಿಗೆ 10 ಕೆ.ಜಿ ಬೀಜ ಅಥವಾ 40 ಸಾವಿರ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟು ತುಂಡು/ ಕಾಂಡದ ತುಂಡುಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ಸಾಲಿನಿಂದ ಸಾಲಿಗೆ 50 ಸೆಂ.ಮಿ, ಸಸಿಯಿಂದ ಸಸಿಗೆ 50 ಸೆಂ.ಮಿ ಅಂತರ ಇರಬೇಕು

ಬಿತ್ತುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ 30 ಕೆ.ಜಿ ರಂಜಕ ನೀಡಬೇಕು. ಮೇಲು ಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ 20 ಕೆ.ಜಿ ಸಾರಜನಕ ನೀಡಿ, ಮೂರು ವಾರಗಳ ನಂತರ ಮತ್ತೆ 20 ಕೆ.ಜಿ ನೀಡಬೇಕು

ಪ್ರತಿ ಹೆಕ್ಟೇರಿಗೆ 10-15 ಟನ್ (ಬಿತ್ತುವ 15 ದಿನ ಮೊದಲು)

ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ 15 ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ 7-10 ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ

ಬೀಜದಿಂದ ಬೆಳೆದ ಮೇವು - 3 ತಿಂಗಳು } ಮೊದಲ
ಬೇರುಳ್ಳ ತುಂಡಿನಿಂದ ಬೆಳೆದ ಮೇವು - 2 ತಿಂಗಳು } ಕಟಾವು
ಪ್ರತಿ 30 ದಿನಕ್ಕೆ - ನಂತರದ ಕಟಾವು
(ನೆಲದಿಂದ 10 ಸೆಂ.ಮಿ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಕತ್ತರಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತ)

ವರ್ಷಕ್ಕೆ 7-8 ಕಟಾವಿನಿಂದ 75-125 ಟನ್

ಕುದುರೆ ಮಂತೆ

- ಹೆಚ್ಚು ಸಸಾರಜನಕ, ಜೀವಸತ್ವ ಹಾಗೂ ಖನಿಜಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಪೌಷ್ಟಿಕ ದ್ವಿದಳ ಮೇವು
- ಬರ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಕನಿಷ್ಠ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯದಲ್ಲೂ ಉತ್ತಮ ಇಳುವರಿ ನೀಡುತ್ತದೆ
- ಸಾರಜನಕವನ್ನು ಸ್ಥಿರೀಕರಿಸುವುದರಿಂದ ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆ ಸಹ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ
- ಇದೊಂದು ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಬೆಳೆಯಾಗಿದ್ದು, 3-4 ವರ್ಷ ಸತತ ಉತ್ತಮ ಇಳುವರಿ ನೀಡುವುದು

ತಳಿಗಳು: ಆನಂದ ಲಾಸರ್ನ-3, ಟಿ-9, ಆರ್.ಎಲ್-88, ಕೊ-1, ಎಲ್.ಎಲ್.ಸಿ-3, 9-ಎಲ್

ಬೀಜ ತುಂಬ ಸಣ್ಣಗಿರುವುದರಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹದಮಾಡಬೇಕು. ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ನೆನೆಸಿದ, ರೈರೋಬಿಯಂನಿಂದ ಬೀಜೋಪಚಾರ ಮಾಡಿದ 12-15 ಕೆ.ಜಿ ಬೀಜವನ್ನು 30 ಸೆ.ಮಿ ಅಂತರದ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಬೇಕು

ಬಿತ್ತುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ N:P:K - 20:100:0 ಕೆ.ಜಿ ಯಂತೆ ನೀಡಬೇಕು. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ 80 ಕೆ.ಜಿ ರಂಜಕ ಹಾಗೂ 40 ಕೆ.ಜಿ ಪೊಟ್ಯಾಶ ನೀಡಬೇಕು

ಪ್ರತಿ ಹೆಕ್ಟೇರಿಗೆ 20-25 ಟನ್ (ಬಿತ್ತುವ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಮೊದಲು)

ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ 15-20 ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ 10-12 ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ

ಮೊದಲ ಕಟಾವು ಹೂವಾಡುವ ಹಂತಕ್ಕೆ (55-65 ದಿನ) ತದನಂತರ ಪ್ರತಿ 35 ದಿನಕ್ಕೆ

ವರ್ಷಕ್ಕೆ 7-8 ಕಟಾವಿನಿಂದ 80-100 ಟನ್

ದಶರಥ ಹುಲ್ಲು (ಹೆಡ್ಜ್ ಲಾಸರ್ನ, ಬೀಲ ಮಸಾಲೆ)

- ಪೊದೆ ರೂಪದಲ್ಲಿನ ದ್ವಿದಳ ಮೇವು, ಬದುವಿನಲ್ಲಿ ಬೇಲಿಯಾಗಿಯೂ ಬೆಳೆಯಬಹುದು
- ಕನಿಷ್ಠ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯದಲ್ಲೂ ಉತ್ತಮ ಇಳುವರಿ ನೀಡುತ್ತದೆ
- ಹೆಚ್ಚು ಸಸಾರಜನಕ ಹೊಂದಿದ ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಬೆಳೆ, 3-4 ವರ್ಷ ಸತತ ಉತ್ತಮ ಇಳುವರಿ ನೀಡುತ್ತದೆ
- ಸಾರಜನಕವನ್ನು ಸ್ಥಿರೀಕರಿಸುವುದರಿಂದ ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆ ಸಹ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಬರಡು ಭೂಮಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಬೆಳೆ

ತಳಿಗಳು: ಡೆಸಮೆಂಥಸ್ ವಿರಗೇಟಸ್

20 ಕೆ.ಜಿ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಸಲ್ಫುರಿಕ್ ಆಮ್ಲದಲ್ಲಿ 8 ನಿಮಿಷ ನೆನೆಯಿಸಿ ನಂತರ 50 ಸೆ.ಮಿ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಊರಬೇಕು

ಬಿತ್ತುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ N:P:K- 15:50:20 ಕೆ.ಜಿ ಯಂತೆ ನೀಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಮುಂಗಾರಿನಲ್ಲಿ 20 ಕೆ.ಜಿ ಸಾರಜನಕ, 60 ಕೆ.ಜಿ ರಂಜಕ ನೀಡಬೇಕು

ಪ್ರತಿ ಹೆಕ್ಟೇರಿಗೆ 12-15 ಟನ್ (ಬಿತ್ತುವ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಮೊದಲು)

ಬಿತ್ತಿದ ಕೂಡಲೆ, ಮೂರನೇಯ ದಿನ, ನಂತರ ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ನೀರು ಹರಿಸಬೇಕು

ಮೊದಲ ಕಟಾವು 90 ದಿನಕ್ಕೆ (ಬೆಳೆ 50 ಸೆ.ಮಿ ಎತ್ತರ ಬಂದಾಗ) ಮತ್ತು ನಂತರದ ಕಟಾವು ಪ್ರತಿ 40 ದಿನಕ್ಕೆ

ವರ್ಷಕ್ಕೆ 7-8 ಕಟಾವಿನಿಂದ 80-100 ಟನ್

ಸ್ವಲ್ಪೋ

- ಇದು ದ್ವಿದಳ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆಯಾಗಿದ್ದು, ಚಳಿ ಮತ್ತು ಉಷ್ಣ ಹವಾಮಾನಗಳೆರಡನ್ನೂ ತಡೆಯುವ ಶಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದೆ
- ಬರಡಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಭೂಸವಕಳಿಗಿಡಾದ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಗಳನ್ನು ಪುನರುತ್ಥಾನಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ
- ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನಂತೆ ಬೆಳೆದು ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಮೇಯಲು ಬಿಡಬಹುದು

ತಳಿಗಳು: ವಾರ್ಷಿಕ - ಸ್ವಲ್ಪೋ ಹ್ಯುಮಿಲಿಸ್, ಸ್ವಲ್ಪೋ ಹೆಮಾಟಾ (ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿಗೆ ಸೂಕ್ತ)
ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ - ಸ್ವಲ್ಪೋ ಸ್ಕ್ಯಾಬ್ರಾ (RSS-2000-95), ಸ್ವಲ್ಪೋ ಸಿಬ್ರಾನಾ, ಸ್ವಲ್ಪೋ ಗುವಾನೆನ್ಸಿಸ್ (ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿಗೆ ಸೂಕ್ತ)

ಗಂಧಕಾಮ್ಲ/ ಬಿಸಿನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೆನೆಸಿ ರೈರೋಬಿಯಂನಿಂದ ಬೀಜೋಪಚಾರ ಮಾಡಿದ 6 ಕೆ.ಜಿ ಬೀಜವನ್ನು, ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ಸಗಣೆ ಮಿಶ್ರಣ ಲೇಪಿಸಿ ತೇವ ಇದ್ದ ಮಡಿಯಲ್ಲಿ 30 X 15 ಸೆ.ಮಿ ಅಂತರದ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 1 ಸೆ.ಮಿ ಆಳ ಇರದಂತೆ ಬಿತ್ತಬೇಕು ಅಥವಾ ಕತ್ತರಿಸಿದ 3-4 ಕಾಂಡದ ತುಂಡುಗಳನ್ನೂ 1 ಮಿಟರ್ ಅಂತರದ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಊರಬಹುದು

ಬಿತ್ತುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ N:P:K 20:40:40 ಕೆ.ಜಿಯಂತೆ ನೀಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ 40 ಕೆ.ಜಿ ರಂಜಕ, 15 ಕೆ.ಜಿ ಸಾರಜನಕ ನೀಡಬೇಕು

ಪ್ರತಿ ಹೆಕ್ಟೇರಿಗೆ 5-8 ಟನ್ (ಬಿತ್ತುವ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಮೊದಲು)

ಇದು ಮಳೆಯಾಶ್ರಿತ ಬೆಳೆ, ಆದರೂ ಮಣ್ಣಿನ ತೇವಾಂಶ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು

ಮೊದಲ ಬಾರಿ- 4 ತಿಂಗಳಿಗೆ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಆಧರಿಸಿ ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು (ಎರಡನೇಯ ವರ್ಷದಿಂದ ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನೂ ಮಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಯಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ತುಂಡರಿಸಿ ಮೇಯಿಸಬಹುದು)

30-35 ಟನ್ ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ

ಚೂಗಚಿ (ಅಗಸೆ, ಸೆಸ್ಟೇನಿಯಾ)

- ವೇಗವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ, ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ದ್ವಿದಳ ಮೇವಿನ ಮರ
- ಯಾವುದೇ ಹವಾಗುಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದಾದಂತಹ ಮೇವಿನ ಮರ
- ಬರಡಾಗಿರುವ, ಭೂಸವಕಳಿಗಿಡಾದ, ಸವಳು ಭೂಮಿಯ ಫಲವತ್ತತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ

ತಳಿಗಳು: ಸೆಸ್ಟೇನಿಯಾ ಗ್ರ್ಯಾಂಡಿಫ್ಲೋರಾ

7.5 ಕೆ.ಜಿಯಷ್ಟು ಬೀಜಗಳನ್ನು ತೇವವಿರುವ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ 2 x 1.5 ಅಡಿ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ನಾಟಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದಲ್ಲದೆ ಸಸಿ ಮಾಡಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನೆಡಬಹುದು.

ಬಿತ್ತುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ N:P:K - 10:20:12.5 ಕೆ.ಜಿಯಂತೆ ನೀಡಬೇಕು. ತದನಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ 12.5 ಕೆ.ಜಿ ರಂಜಕ ನೀಡಬೇಕು.

ಪ್ರತಿ ಹೆಕ್ಟೇರಿಗೆ 25 ಟನ್

ಬಿತ್ತನೆ ನಂತರ ನೀರು ಹರಿಸಿ, ನಂತರ ಪ್ರತಿ 15 ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನೀರುಣಿಸಿ

ಮೊದಲ ಬಾರಿ - 8 ತಿಂಗಳಿಗೆ ನಂತರ - ಪ್ರತಿ 60 ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ

ವರ್ಷಕ್ಕೆ 80-100 ಟನ್
(ಮರ 10-12ಅಡಿ ಎತ್ತರ ಬೆಳೆದಾಗ ಸುಳಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಮುರಿಯುವುದರಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಭಾಗದಿಂದ ಚಿಗುರೊಡೆದು ಇಳುವರಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ)